

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

31.08.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

31.08.2023

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 10 «Природничі науки»
спеціальність – 101 «Екологія»
освітньо-професійна програма – «Екологічна безпека та
охорона навколишнього середовища»

Кафедра політології та філософії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (семестр)
Денна	1	1	32	14	3	6	65	120	1

31.08.2023
(Signature)

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 10 «Природничі науки», спеціальності 101 «Екологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робочу програму склала професор, доктор філософських наук Тетяна ЧОЛАЧ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії (протокол № 1 від 28.08.23 р.).

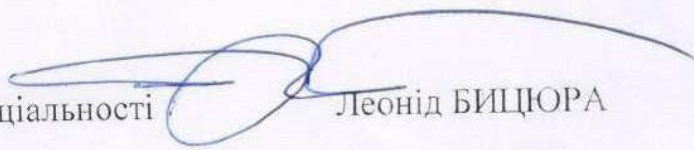
Завідувачка кафедри

Тетяна ЧОЛАЧ

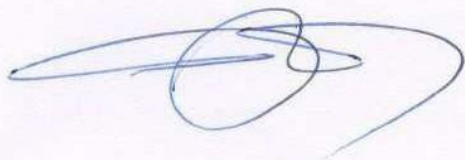
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 101 «Екологія» (протокол №1 від 30.08.2023 р.).

Голова групи забезпечення спеціальності

Леонід БИЦЮРА

Гарант ОП

Леонід БИЦЮРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

1. Опис дисципліни «Філософія»

Дисципліна «Філософія»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань – 10 Природничі науки	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл загальної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 101 Екологія	Рік підготовки: <i>Денна – перший</i> Семестр: <i>Денна – перший</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i>
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 65 год.</i> Тренінг, КПЗ – 6 год. Індивідуальна робота : <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 8 год., з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Метою дисципліни «ФІЛОСОФІЯ» є надання знань з філософії як теоретичної форми світоглядного знання, підґрунтя духовної культури індивіда, людства загалом, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; дослідження філософських проблем із урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності студента.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів; сприяти гуманізації освіти через засвоєння студентами досягнень сучасної філософії; дати поштовх до самостійного аналізу ними складних явищ суспільного життя, навчити пов'язувати загально-філософські проблеми із розв'язанням завдань правової теорії і практики.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Філософія» спеціальності 101 Екологія:

1. K06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
2. K09. Здатність працювати в команді
3. K10. Навички міжособистісної взаємодії

2.3. Передумови для вивчення дисципліни: Базові знання загальноосвітньої середньої школи, достатні для сприйняття світоглядних знань, концепцій.

2.4. Результати навчання:

1. ПР13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.
2. ПР16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.
3. ПР18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень

3. Програма навчальної дисципліни «Філософія»

Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ. ТЕОРЕТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Тема 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Філософія, її сутність та призначення. Місце філософії в духовній культурі і в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Історичні типи світогляду: мітологічний, релігійний і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.

Специфіка філософського освоєння дійсності. Основне коло філософських питань. Основні теми філософських роздумів: світ людина, сутність і сенс людського існування. Мислення і буття. Особливості філософського знання, його структура. Проблем предмету філософії та її основного питання. Проблема взаємовідношення буття і духу. Філософія і наука. Категорії філософії та природничих наук. Місце та роль філософії в житті людини і сучасного суспільства. Науково-філософський аспект проблеми взаємодії суспільства і природи. Загальнолюдські цінності у філософії. Гуманістичний зміст філософії. Загально-цивілізаційне і національне у філософії. Формування та використання сучасною людиною принципів екологічного імперативу та верховенства світоглядно-екологічних цінностей. Основні функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, критична, прогностична.

Тема 2. СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Становлення філософського знання. Мітологічна та релігійна традиції як передумова філософії. Принципи взаємодії суспільства та природи. Східний і західний типи культурного розвитку та їх вплив на парадигми філософування.

Давньосхідна філософія. Давньоіндійська філософія: а) Ведична та епічна література про людину, її походження та існування, Упанішади; б) релігійно-філософські вчення (індуїзм, джайнізм, буддизм); в) перші філософські школи Стародавньої Індії – йога, санх'я, міміанса, веданта, вайшешика, ньяя, чарвака-локаята.

Давньокитайська філософія: а) філософія даосизму про проблему співвідношення особистісного, суспільного і космічного; основні філософські поняття вчення Лао-цзи; б) моїзм і легізм; в) соціоцентризм конфуціанства та особливості його етико-політичного вчення.

Антична філософія. Космоцентрична спрямованість античності. Досократівський період давньогрецької філософії і розробка перших натурфілософських проблем: мілетська школа, діалектичний Логос Геракліта, піфагореїзм. Проблема буття у елеатів, атомістична школа Левкіппа-Демокріта. Класичний період античної філософії: софісти, Сократ, Платон, Аристотель. Елліністичний період античності.

Тема 3. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в Західній Європі. Теоцентризм середньовічної філософії. Ідейний зміст світогляду Ренесансу, його зв'язок з процесами формування буржуазних відносин в західній Європі.

Особливості епохи Нового часу: розвиток буржуазних відносин, промисловий переворот, наукова революція XVII ст. Механізм новочасного світогляду і філософії. Проблема методів наукового пізнання: емпіризм і раціоналізм.

Загальна характеристика німецької класичної філософії: її основні проблеми, досягнення, особливості. Розробка діалектичної теорії представниками німецької класики. Основні принципи діалектики. Українська національна філософія: витоки, етапи розвитку, специфіка. Джерела української філософської культури. Роль природного довкілля у формуванні етносу. Особливості української філософської парадигми. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян,

«Велесова книга». Філософія в системі культури Київської Русі (Володимир Мономах, Іларіон Київський, Кирило Туровський, Данило Заточник, Кирило Філософ, Климент Смолятич). Вплив антично-візантійської і західноєвропейської культури на становлення киеворуської філософсько-теологічної культури.

Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу XV-XVII ст. Український

неоплатонізм (Ю. Дрогобич, І. Вишенський, С. Зизаній, Г. Смотрицький). Братські школи Києво-Могилянська академія (Ф. Прокопович, Г. Кониський, І. Гізель, Г. Щербаський).

Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, її морально-гуманістична спрямованість. Становлення Просвітництва в Україні.

Г. С. Сковорода як родоначальник української класичної філософії. Антитетичний метод Сковороди, основні ідеї його «філософії серця». Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко та ін.) Проблема людини і нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські ідеї в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.

«Філософія серця» П. Юркевича, його ставлення до антропологічного матеріалізму Л. Фойєрбаха і М. Чернишевського.

Філософські ідеї в Україні в кінці XIX–на початку XX ст. Філософія І. Франка, вплив марксизму та позитивізму на її формування. Філософські ідеї Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського, О. Потебні, В. Антоновича. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Вчення В. Вернадського про ноосферу. Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський). Філософія української діаспори (Д. Чижевський, І. Лисяк-Рудницький, І. Мірчук, О. Кульчицький). Культурне відродження 20-30 років (М. Скрипник, М. Хвильовий). Українське філософське відродження 60-х років (П. Копнін). Основні напрямки розвитку української філософії XX – XXI ст. Проблема екологічного етногенезу в українській філософській думці. Народна екологічна культура. Антеїзм українського народу.

Тема 4. СТРАТЕГІЇ І НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Сучасна некласична філософія. Головні проблеми і тенденції філософії XX ст. Перегляд основних принципів класичної філософії перед викликом соціально-політичних, культурних, духовних зрушень і протиріч сучасної епохи. Перегляд сучасною філософією основних принципів класичної філософської традиції. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

«Філософія життя» як відхід від ідеалів раціоналізму. Вчення А. Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля та уявлення. Філософія «волі до влади» Ф. Ніцше. Психоаналіз і неофрейдизм. З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру. Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.

С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі. Позитивізм у XIX ст. (О. Конт, Г. Спенсер). Ірраціоналізм і філософія життя.

Проблема нераціонального (воля, почуття, інтуїція). Несвідоме.

Прагматизм у контексті американської духовної традиції (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьюї).

Екзистенційна філософія XX ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Релігійна філософія XX ст. (персоналізм, християнський еволюціонізм П. Тейя де Шардена, неотомізм). Феноменологія Е. Гуссерля: програма філософії як «строкої науки», поняття інтенціальності свідомості, метод феноменологічної редукції, поняття «життєвого світу». Філософська герменевтика (М. Хайдеггера, К. Гадамер).

Сучасна філософія науки: аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн), неопозитивізм (Р. Карнап), постпозитивізм (К. Поппер), Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабанд).

Неомарксизм і «критична теорія» Франкфуртської школи (Г. Лукач, М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромм). Філософські ідеї постмодернізму (М. Фуко, Ж. Дерріда, Р. Барт).

Футурологічні концепції екологічного напрямку. Космізм. Антропологічна криза на зламі тисячоліть. Екологічний контекст фундаментальних проблем людства. Актуальність формування екологічної компетентності, екологічної свідомості людини XXI ст.

Тема 5. ОНТОЛОГІЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ

Філософське розуміння буття. Поняття метафізики та онтології. Основні поняття онтології: матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Форми та рівні буття. Буття людини, природи, суспільства. Проблема субстанції, як першооснови всіх форм буття. Буття і реальність. Реальність об'єктивна і суб'єктивна. Філософське поняття матерії. Історичний

розвиток філософських тлумачень матерії. Єдність матерії і руху. Системний характер та ієрархічна будова матеріального світу. Простір і час, як форми існування світу. Біологічний, соціальний, психологічний простір і час.

Буття природи. Природа, як сукупність об'єктивних умов існування людини. Природа жива і нежива. Життя і розум в контексті глобальної еволюції Всесвіту. Антропний принцип в пізнанні природних умов виникнення життя і людини.

Історичні форми відношення людини до природи. Концепції ноосфери. Діалектика, як метод та як теорія. Основні форми діалектики: антична, середньовічна, гегелівська, марксистська, екзистенційна. Альтернативи діалектики.

Основні принципи діалектики як загальної теорії розвитку. Поняття закону. Діалектика єдності і боротьби протилежностей, кількісних і якісних змін, заперечення заперечення. Класифікація суперечностей. Соціальні суперечності, їх сутність і структура. Поняття антогонізму, соціального конфлікту.

Філософські категорії як роди буття і ступені пізнання. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне частина і ціле, зміст і форма, одиничне і загальне, причина і наслідок, можливість і дійсність.

Вчення В. Вернадського про біосферу. Біосфера – глобальна екосистема. Антропогенний вплив на біосферу. Єдність живого і довкілля як онтологічна засада вчення про біосферу. Походження й еволюція біосфери.

Тема 6. СВІДОМІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Ідеальний статус буття свідомості. Природно-біологічні передумови та соціально-практична суть свідомості. Основні філософські концепції походження свідомості. Свідомість і мова. Самосвідомість. Душа і дух. Структура та функції свідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості: сфери, рівні та форми. Екологічна освіта та виховання. Інтеграція природничо-наукового та соціогуманітарного знання у формуванні екологічної свідомості. Концептуальні засади сучасного екологізму. Екологічна свідомість та екологічна культура.

Тема 7. ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ.

Гносеологія як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. Проблема співвідношення суб'єкта та об'єкта пізнання. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Рациональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Види і рівні знання.

Проблема істини в пізнанні. Істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Основні концепції істини. Критерії істини.

Діалектика пізнавального освоєння природи. Емпіричне, теоретичне і методичне як основні шаблони пізнавального освоєння природи. Факт, проблема, гіпотеза, теорія, наукове відкриття – форми пізнання природи.

Наука та її місце в сучасному світі. Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Емпіричний і теоретичний рівень наукового дослідження. Методи дослідження. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Узагальнення й дедукція. Моделювання: сутність та класифікація. Спостереження. Експеримент. Системно - структурний метод. Аксиоматичний метод. Форми наукового пізнання: гіпотеза, концепція, теорія. Структура наукової теорії. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична, постнекласична наука).

Нова екологічна парадигма. Антропоморфна специфіка екологічного знання. Нове бачення сутності пізнавального процесу. Актуалізація концепції живого знання, «нового натуралізму», нового герменевтичного протиставлення знання й розуміння.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Тема 8. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ

Людина як предмет філософського осмислення. Основні концепції історичного походження, природи та сутності людини. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Єдність природного, соціального і духовного в людині. Поняття індивіда, індивідуальності і особистості.

Духовність, свобода, творчість і відповідальність, як ознаки людського буття. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Проблема екології сучасної людини.

Перспективи виживання і розвитку людини як біологічного виду.

Проблема особистості в філософії. Співвідношення понять «Людина - індивід – особа, особистість – індивідуальність. Особистість як соціокультурна форма індивідуального буття. Історичні типи особистості. Поняття рядової, історичної та видатної особи. Становлення і виховання особистості. Свобода і творчість як спосіб самореалізації особи. Роль і місце особистісного начала в побудові громадянського суспільства. Проблема життя і смерті, сенсу людського життя в духовному досвіді людства. Проблема людської свободи. Свобода і необхідність. Сутність фаталізму та волюнтаризму. Проблема сенсу життя і самореалізації людини. Життя і смерть в духовному досвіді людства.

Антропоцентризм як фундаментальний світоглядний орієнтир людського роду. Людина та ідея споживання та володіння. Біоцентризм як сприйняття усіх живих істот, усіх фрагментів системи Земля як таких, що мають цінність самі по собі незалежно від людських інтересів.

Тема 9. СУСПІЛЬСТВО ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ. АКСІОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ.

Соціальна філософія, її основні проблеми та категорії. Поняття суспільства. Особливості філософського вивчення суспільства. Суспільство та індивід. “Людський вимір” суспільства. Поняття інтерсуб’єктивності в соціальній філософії. Проблема історичного походження суспільства. Структура і функції суспільства. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальні відносини та їх типологія.

Суспільство і особистість. Типологія історичного взаємозв’язку людини і суспільства, або типи соціальності (відносини особистості залежності, відносини речової залежності, відносини вільних асоціацій індивідів).

Соціум як унікальний феномен у світовому просторі. Збалансований розвиток - новий етап взаємодії суспільства і природи. Принцип соціально-історичного еволюціонізму.

Аксіологія як філософське вчення про цінності. Цінності як ядро духовного світу людини. Структура цінностей. Ціннісне ставлення людини до світу як фундаменту культури. Ціннісна природа культуротворення. Культура як об’єкт філософського аналізу. Основні ознаки культури. Сутність та визначення культури. Творчий характер людської культури. Діалоговий характер культури. Типологія культур. Гуманізм і антигуманізм в культурі. Культура і цивілізація. Культура, антикультура і контркультура. Динаміка культури в історії людства. Історичні типи культури. Східна і західна моделі культур. Класична і некласична культура. Постмодернізм як явище культури.

Екологічна і глобальна етика. Біологічна етика в системі практичної філософії. Принцип нового гуманізму. Моральнісне ставлення до природнього світу як визначний фактор розвинутої екологічної свідомості. Моральний вибір як серцевина етичної свідомості.

Тема 10. ЕКОЦЕНТРИЗМ, НАТУРАЛІЗМ І ЕТИКА ЖИВОГО.

О. Леопольд як основоположник екоцентризму. Уявлення про планету не як сировинну комору, а живе утворення. Натуралізм та екологічна культура: наголос на органічному поєднанні людини з природою.

Етика живого як різновид натуралістичного фундаментального напрямку, ставка на природничі науки. Представники фундаментального напрямку етики. Мораль як фундаментальна властивість живого. Прагнення осмислення життя як природно-історичного феномену. Виведення моральнісного контексту з ідеї боротьби зі смертю.

Тема 11. СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Логіка, виміри, наслідки глобалізації. Капіталістична світова система: І.Уоллерстайн. Парадокси культурної глобалізації. Глокалізація: Р. Робертсон. Контури світового суспільства: конкуруючі перспективи (Ф.Фукуяма, С.Гантінгтон, З.Бауман). Відповіді на виклики глобалізації. Постіндустріальна рецепція концепції інформаційних суспільств.

Науково-технічний прогрес в історії техногенної цивілізації. Науково-технічна революція ХХ століття, її соціальні наслідки. Поняття та визначення глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми ХХ століття та головні суспільно- політичні процеси.

Класифікація глобальних проблем. Поворот до людини в сучасній глобалістиці. Шляхи вирішення глобальних проблем. Єдність і багатоманітність у процесі глобалізації світу. Сутність процесу глобалізації та його протиріччя. Образи майбутнього в сучасній глобалістиці. Глобальна свідомість і розмаїття часткових інтересів. Майбутнє людства як предмет дослідження і прогнозування. Інформаційні технології і майбутнє людства. Футурологічні концепції про стратегію цивілізаційного поступу людства.

Вплив глобалізації на процес формування еко-майбутнього. Екологічний тероризм. Біосферне мислення і його роль у вирішенні глобальних проблем сучасності. Протистояння екологічній катастрофі як головна задача людства в ХХІ ст. Вихід людства на нову екологічну філософію. Національний шлях до еколого-збалансованого розвитку.

Тема 12. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІО-КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ.

Особливості сучасних екологічних проблем та об'єктивних змін екологічного імперативу. Потреба екологізації світогляду людини та її соціальна роль. Зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Наука і концепція Екологічної Конституції Землі. Необхідність вирішення проблеми переходу від ринкової економіки до екологічної її моделі.

Актуальність духовного відродження загальнолюдських цінностей. Гармонізація людини з навколишнім середовищем. Глобальна конверсія свідомості людства. Формування нової науково-філософської моральності (домінування екологічних цінностей над принципом споживання). Формування екологічного світогляду. Зміна ідеології як важливий процес, необхідний для виживання цивілізації.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Філософія»

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ. ТЕОРЕТИЧНА ФІЛОСОФІЯ						
Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен	2	2		3	5	Поточне опитування
Тема 2. Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.	2	2			5	
Тема 3. Основні етапи розвитку філософської думки.	4				5	
Тема 4. Стратегії і напрямки сучасної філософії.	2		1		5	
Тема 5. Онтологія як філософське вчення про буття	2	2			5	
Тема 6. Свідомість як філософська проблема.	2				5	
Тема 7. Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.	2				5	
Змістовий модуль 2 ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ						
Тема 8. Філософська антропологія – проблема людини у філософії.	2	2	1	3	5	Поточне опитування
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія. Філософія культури.	2				5	
Тема 10. Екоцентризм, натуралізм і етика живого.	4	2			7	
Тема 11. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики	4	2	1		6	
Тема 12. Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку.	4	2			7	
Всього	32	14	3	6	65	

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Філософія»

Денна форма

Змістовий модуль 1. Вступ до філософії. Теоретична філософія

Практичне заняття №1

Тема: ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, осмислити та проаналізувати специфіку філософського осмислення світу та людини на відміну від конкретно наукового їх розуміння; трактувати специфіку філософських понять у їх порівнянні з буденними та науковими знаннями; інтерпретувати основні функції філософії; світоглядну, гносеологічну, методологічну; аналізувати зв'язок розвитку філософії на тлі світової культури, науки, економіки.

Питання для обговорення:

1. Світогляд, його суть, структура і значення в житті людини.
2. Історичні типи світогляду: мітологія, релігія, філософія.
3. Сутність філософії, її предмет та функції.
4. Науково-філософський аспект проблеми взаємодії суспільства і природи.

Практичне заняття №2

Тема: СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО У ФІЛОСОФУВАННЯ

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, характерні риси філософського мислення, структуру світогляду та основних функцій філософії. Розкрити характерні риси західного та східного типу цивілізації, висвітлити основні проблеми, які ставила та вирішувала давньосхідна філософська думка.

Питання для обговорення:

1. Східний та західний типи культури і філософування. Принципи взаємодії суспільства та природи
2. Своєрідність філософії Стародавньої Індії.
3. Філософські концепції Стародавнього Китаю.
4. Умови виникнення, особливості та етапи розвитку Античної філософії.
5. Класичний період розвитку античної філософії.
6. Ідеї та школи елліністичного періоду Античної філософії.

Практичне заняття №3

Тема: ОНТОЛОГІЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ

Мета: Подати пояснення основних категорій знання та форм буття, розкрити філософське розуміння розвитку матерії, пояснити концепцію розвитку діалектичні закони розвитку.

Питання для обговорення:

1. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення.
2. Основні форми буття.
3. Філософське поняття матерії та її атрибути.
4. Біосфера - глобальна екосистема. Екологічна свідомість та екологічна культура.
5. Діалектика пізнавального освоєння природи.

Змістовий модуль 2. Практична філософія

Практичне заняття № 4

Тема: ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ

Мета: Подати основні проблеми людини в філософії, різні концепції розвитку сенсу людського буття. Проаналізувати проблеми історичного походження людини та єдність природнього, соціального і духовного в людині. Здійснити порівняльний аналіз понять «індивід», «індивідуальність», «особистість». Проаналізувати проблеми життя і смерті у філософії та проблеми людської свободи.

Питання для обговорення:

1. Людина як предмет філософії. Основні концепції походження людини.
2. Проблеми історичного походження людини. Єдність природнього, соціального і

- духовного в людині.
3. Сенс життя. Проблема життя і смерті у філософії.
 4. Антропоцентризм як фундаментальний світоглядний орієнтир людського роду.
 5. Біоцентризм як сприйняття усіх живих істот.

Практичне заняття № 5

Тема: ЕКОЦЕНТРИЗМ, НАТУРАЛІЗМ І ЕТИКА ЖИВОГО.

Питання для обговорення:

Мета: пояснити поняття та основні принципи екоцентризму, осмислити та проаналізувати особливості натуралізму та екологічної культури, звернувши увагу на органічне поєднання людини з природою. Проаналізувати етику живого як різновиду натуралістичного фундаментального напрямку та її представників.

1. Основне поняття та принципи екоцентризму
2. Натуралізм та екологічна культура.
3. Етика живого як різновид натуралістичного фундаментального напрямку,
4. Мораль як фундаментальна властивість живого.

Практичне заняття № 6

Тема: СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Мета: Проаналізувати суспільний прогрес і глобальні проблеми людства. Знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Суспільний прогрес і глобальні проблеми людства.
2. Впливу глобалізації на процес формування екомайбутнього.
3. Екологічний тероризм.
4. Біосферне мислення і його роль у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Практичне заняття № 7

Тема: ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІО- КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ.

Мета: проаналізувати особливості сучасних екологічних проблем та потреби екологізації світогляду людини та її соціальну роль, пояснити зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Питання для обговорення:

1. Особливості сучасних екологічних проблем.
2. Зародження та особливості екологічної етики.
3. Формування соціоекології та етики довкілля.
4. Гармонізація людини з навколишнім середовищем.
5. Формування екологічного світогляду.

6. Тренінг, КПЗ

Тренінг з дисципліни

Навчальний тренінг: вимоги та умови проведення

Тренінг є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання умінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань.

Взірець тренінгу: «Екологічна свідомість та екологічна культура».

Тренінг проводиться для тих, кому важливо навчитися усвідомлювати що таке екологічна свідомість та екологічна культура і як їх використовувати у повсякденному житті.

Мета:

- Визначити, що таке екологічна свідомість і як вона впливає на побудову життєвих пріоритетів.
- Розробити практичний план пріоритету екологічних цінностей.

КПЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою КПЗу.

Метою виконання КПЗу є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок і їхнього використання у своїй професійній діяльності. При виконанні КПЗу студент повинен продемонструвати вміння в сфері науково-дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, вміння творчого й оригінального вирішення поставлених завдань.

КПЗ виконується самостійно кожним студентом на основі опрацьованої літератури. КПЗ оформляється у відповідності до встановлених вимог.

Взірці КПЗ

1. Написання анотацій до першоджерел.

Завдання з написання анотації. Написати анотацію до твору Сковорода Г.С. Пізнай в собі людину.

Анотація – це короткий письмовий виклад змістукниги, праці, статті.

Як написати анотацію?

Спершу потрібно занотувати паспортні дані книги, над якою працюєте (наприклад: Сковорода Григорій Літературні твори. Львів: Априорі. 2021. 352 с.

- дати коротку довідку про автора (його біографію, характеристику творчості, місце і роль в історії філософії, особливості філософської позиції);
- визначити тему чи проблему, якій присвячена книга, стаття;
- подати структуру книги (її розділи, глави), розкрити її основний зміст;
- окреслити загальну логіку, основний пафос книги, особливості вирішення основної проблеми та окремих її аспектів, а також – висновки, до яких приходять автор;
- розкрити значення цього твору;
- висловити свої враження і думки щодо прочитаного.

Порядок подання та захисту КПЗ.

Звіт про виконання КПЗ подається письмово на окремих сторінках паперу формату А4 з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням всіх позицій змісту завдання.

КПЗ подається викладачеві, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає іспит не пізніше ніж за 2 тижні до захисту

Оцінка з КПЗ виставляється на заключному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом КПЗ. Захист КПЗ проходить в усній формі.

- Озброїться основними принципами, які складають екологічну культури особистості.

7.Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Філософія» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи.

№ п/п	Тематика	Денна форма
1	Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен	5
2	Тема 2. Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.	5
3	Тема 3. Основні етапи розвитку філософської думки.	5
4	Тема 4. Стратегії і напрямки сучасної філософії.	5
5	Тема 5. Онтологія як філософське вчення про буття.	5
6	Тема 6. Свідомість як філософська проблема.	5
7	Тема 7. Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.	5
8	Тема 8. Філософська антропологія – проблема людини у філософії.	5
9	Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія. Філософія культури.	5
10	Тема 10. Екоцентризм, натуралізм і етика живого.	7
11	Тема 11. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалісти.	6
12	Тема 12. Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку	7
Разом:		65

8.Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ.

9.Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Філософія» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- оцінювання ректорської контрольної роботи;
- тренінг у формі круглого столу;
- екзамен.

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо деделайнів і перекладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перекладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Філософія» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (7 тем по 5 балів – макс. 35 балів) 2. Письмова робота – макс. 65 балів.	1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 5 балів – макс. 25 балів) 2. Письмова робота – макс. 75 балів	1. Написання КПЗ, яке включає вибір теми, складання плану роботи – макс. 50 балів. 2. Захист КПЗ – макс. 30 балів 3. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів	1. Відповідь на два запитання, кожне з яких = 40 балів, а у підсумку – макс. 80 балів 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали кожний – макс. 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: <i>ZOOM</i>)	1-12
2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

- Андрущенко В. П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія. Навч. посібник 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 368 с.
- Бичко І.В. Філософія. Підручник затверджений МОН України. К.: Сварог, 2019. 648 с.
- Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозюва Н.Г. та ін. Історія філософії в її зв'язку з освітою. 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 480 с.
- Воронюк О. Філософія сакрального. К.: Markobook, 2018. 256 с.
- Грабянка Г. Історія української естетичної думки. К.: Центр учбової літератури, 2021. 388с.
- Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: навч. посіб. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с
- Кляйн Наомі Змінюється все. Капіталізм проти клімату. Пер. з англійської Дмитра Кожедуба. К.: Наш Формат, 2016. 480с Губерський Леонід. Філософія: базовий

закладів: видання друге, перероблене і доповнене. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.

8. Гусев В. Метафізика: проблеми, принципи, поняття. Лекційний курс. К.: Каравела, 2020. 332 с.
9. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія: підручник. Харків: Право, 432 с.
10. Дронова О.Л. Екологічна безпека. Фактори ризику техногенних надзвичайних ситуацій в Україні. 2011. 270с.
11. Еко Умберто. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Фоліо, 2020. 528 с.
12. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади. Частина 2. Львів: РВВ НАТУ України. 2011. 315с.
13. Етика бізнесу: нові виклики та теми. Навчальний посібник / Сінельнікова М.В., Кадикало А.В. та ін. Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2022.
14. Індійська філософія. Посібник для студентів ВНЗ. Харків: Фоліо, 2019. 144 с.
15. Клейнман Пол. Філософія. Короткий курс. К.: Філо, 2022. 350 с.
16. Крисаченко В. С. Екологія. Культура. Політика: концептуальні засади сучасного розвитку. Київ: Знання України, 201. 230с.
17. Лакс Майкл. Метафізика. К.: Дух і Літера, 2021. 608 с.
18. Левер Баррі. Наука за 30 секунд. Філософія. К.: BookChef, 2020. 160 с.
19. Лузан А. Вступ до філософії. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
20. Лютий Т., Глумчер О. Пригоди філософських ідей Західного світу. К.: Темпора, 2021. 384 с.
21. Макаров З.Ю. Філософія. Ч.І. Історія розвитку філософської думки: навчальний посібник. Вінниця. Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. 232 с.
22. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. К.: Сварог, 2019. 500 с.
23. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Філософія» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії). 2-ге вид., перероб і допов. Харків. Право, 2019. 42 с.
24. Основи філософії: навчальний посібник /С.Симоненко, О.Сулим, М.Шмиголь та інші. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.
25. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Підручник. / Лозовий В., Требін М., Горлач М., та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
26. Петінова О.Б. Філософія: навчальний посібник. Одеса, 2019. 304 с.
27. Петрушенко В. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів: Львівська політехніка, 2019.
28. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-тє вид., вип. та доп. Львів: «Новий Світ - 2000», 2020. 296 с.
29. Попович М. Філософія свободи (Великий науковий проект). Харків: Фоліо, 2018, 524 с.
30. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Посібник для студентів ВНЗ. К.: Академвидав. 592 с.
31. Пурій Р. Заможність: філософія, теорія, практика. К.: 2019. 120 с.
32. Семенюк Е.П. Екологізація суспільства: соціальна роль та моделювання: моногр. Львів: Укр. Академ друкарства, 2012. 460 с.
33. Семенюк Е.П. Наука як фактор збереження цивілізації і культури. Філософські науки . 2020. № 661. С. 24-48.
34. Сидоренко С. В. Філософія виживання людства у глобалізаційному світі. Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Центр духовної культури. 2016. № 55 (8).
35. Симоненко С.П. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів I курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. Частина II. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
36. Склад А.В. Навчально-методичний посібник до вивчення курсу «Філософія» Дніпро, 2019. 102 с.
37. Філософія, логіка, філософія освіти. Кредитно-модульний курс. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 512 с.

38. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т.В., Шумка М.Л., Джугла Н.В. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. 416 с.
39. Філософія: навч. посібник /Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська та ін. / К.: КНЕУ, 2019. 368 с.
40. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів. Вид. 2-ге, доп. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 132 с.
41. Філософія: підручник (ВНЗ І-ІІІ р.а.) /О.Л. Воронюк. 3-є вид., перероб. та допов. К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 216 с.
42. Фюрст Марія, Тринкс Юрген. Філософія. К.: Дух і літера. 544 с.
43. Хамітов Н. Філософія (Буття. Людина. Мир.). Курс лекцій. К.: ЦУЛ, 2020. 268 с.
44. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. К.: ЦУЛ, 2019.
45. Чурсінова О. Екологічна проблематика в контексті сучасної філософії техніки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2020. С. 114-118.
46. Agassi, J.; Jarvie, I.C. (June 2019) The Problem of Analytic Philosophy. *Philosophy of the Social Sciences*, vol. 49, 5: pp. 413-433.
47. Agassi, Joseph, Jarvie, Ian. 2019. "Institutions as a Philosophical Problem." *Philosophy of the Social Sciences* 49 (1): 42-63.
48. Alvarez, A., Ventura, D., Moreno, B., Natividad, R. (2019). Teachers' philosophical views: Towards a development of philosophical framework in education. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 10(3), 4112-4119.
49. Dowding, Keith. (2019) *The Philosophy and Methods of Political Science*. Macmillian Publishers Limited, Palgrave, London, New York
50. Erman, E, Möller, N. (2019) How practices do not matter. *Critical Review of International Social and Political Philosophy* 22(1): 103–118
51. Gustafsson, Karl; Krickel-Choi. Nina C. ; (June 2020) Returning to the roots of ontological security: insights from the existentialist anxiety literature. *European Journal of International Relations*, vol. 26, 3: pp. 875-895.
52. Hägg, Gustav; Kurczewska, Agnieszka. (2020) Towards a Learning Philosophy Based on Experience in Entrepreneurship Education *Entrepreneurship. Education and Pedagogy*, vol. 3, 2: pp. 129-153.
53. Holmes, Colin; Lindsay, David. (2018) In Search of Christian Theological Research Methodology. *SAGE Open*, vol. 8, 4
54. La Place, Pierre de. (2021). *The Right Use of Moral Philosophy*. Translated by Albert Gootjes. Grand Rapids: CLP Academic.
55. Svensson, Manfred. (2019). "Aristotelian Practical Philosophy from Melanchthon to Eisenhart: Protestant Commentaries on the Nicomachean Ethics 1529-1682." *Reformation and Renaissance Review* 21, no. 3: 218-38.
56. Svensson, Manfred. (2020). "The Use of Aristotle in Early Protestant Theology." In *Without Excuse: Scripture, Reason, and Presuppositional Apologetics*, edited by David Haines, 183-98. The Davenant Institute.
49. Laundon, Melinda; Cathcart, Abby; Greer, Dominique A.(July 2020) Teaching Philosophy Statements. *Journal of Management Education*, vol. 44, 5: pp. 577- 587.
50. Risjord, Mark (2018). *Philosophy of Sociology and Anthropology*. In *The Routledge Companion to Philosophy of Social Science*, edited by McIntyre, L., Rosenberg, A., 421-32. London and New York: Routledge.
51. Vazquez, Juan Luis Toribio. (2020) Nietzsche's shadow: On the origin and development of the term nihilism. *Philosophy & Social Criticism*. 230 p.
52. Woods, Paul. (February 2019) First Among Equals: Christian Theology and Modern Philosophy. *Transformation*, vol. 34, 3: pp. 165-175.

Додаткова література

53. Аврелій Марк. Наодинці з собою. Львів: Априорі, 2022. 184 с.
54. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія. Навч. посібн. 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 464 с.
55. Апіцій Марк Гавій. Про кулінарну справу римлян. Львів: Априорі, 2021, 220 с.
56. Аристотель. Метафізика (Філософія). К.: Темпора, 2022. 848 с.
57. Батлер-Боудон Том. 50 видатних творів. Політика. К.: КМ-Букс, 2021. 544 с.

58. Береза Роман. Мистецька слава України: У пошуку євшан-зілля. Львів, Апріорі, 2021, 544 с.
59. Боецій. Розрада від філософії. К.: Аріорі, 2020. 208 с.
60. Віллінк Джоко. Дисципліна – це свобода. К.: # книголав, 2022. 256 с.
61. Вюллер Трюльс. Що таке час. К.: Ніка Центр. 160 с.
62. Гарві Сара Кайдзен. Японський підхід до поступової зміни звичок. К.: КМ – БУКС, 2022. 320 с.
63. Гомер. Одиссея. Львів, Апріорі, 2022, 544 с.
64. Джонсон Боріс. Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію. К.: Vivat, 2019. 400 с.
65. Джоулесс Джим. Іди туди, де страшно. І матимеш те, про що мрієш. К.: Book Chef, 2022. 320 с.

66. Дочинець М. Якщо послухати мудреців. Ужгород: Карпатська вежа, 2018. 238 с.
67. Ірвін Вільям. Жити змістовно. Філософія радості від античних стоїків. К.: Yakaboo Publishing, 2021. 304.
68. Канеман Д. та ін. Шум. Хибність людських суджень. К.: Наш формат, 2022. 320 с.
69. Конфуцій. Афоризми та вислови. К.: Vivat. 2018. 144 с.
70. Крейг Нік. Лідерство починається з призначення. К.: Фабула #PRO, 2019. 240 с.
71. Лок Джон. Два трактати про управління. К.: Наш Формат, 2020. 312 с.
72. Лукіан. Правда Історія. Львів, Апріорі, 2022, 136 с.
73. Макіавеллі Ніколло. Державотворець. Про військове мистецтво. К.: Арій, 2020. 408 с.
74. Макконагі Метью. Зелене світло. К.: Book Chef, 2022. 304 с.
75. Назон Публій Овідій. Героїди. Львів, Апріорі, 2022, 144 с.
76. Ніцше Ф. Так мовив Заратустра. Книжка для всіх і ні для кого. Харків: Фоліо, 2019. 256с.
77. Ніцше Фрідріх. Народження трагедії. Невчасні міркування I-IV. К.: Астролябія, 2022. 623с.
78. Платон. Держава. Львів: Апріорі, 2021. 464 с.
79. Просяник І. Українські предвічні вірування: ключі від Раю – Ірію. Львів: Апріорі, 2021. 208 с.
80. Сартр Жан-Поль. Нудота (Класика). К.: Book Chef, 2022. 256 с.
81. Сенека Луцій. Моральні листи до Луцилія. Львів: Апріорі, 2022. 552 с.
82. Сенека. Про стійкість мудреця. Діалоги. Львів: Апріорі, 2022. 208 с.
83. Сіна Ібн. Книга спасіння. Логіка. Фізика. Метафізика. К.: Темпора, 2022. 592 с.
84. Сковорода Григорій. Життя наше – це подорож. Львів: Апріорі, 2021, 272 с.
85. Сковорода Григорій. Літературні твори. Львів: Апріорі, 2021. 352 с.
86. Сунь-дзи. Мистецтво війни. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 112 с.
87. Тагор Рабіндранат. Релігія Людини: лекції Гібберта, 1930. Львів, Апріорі, 2022, 112 с.
88. Теліплітон Джон Маркс. Всесвітні закони життя. 200 вічних духовних принципів. Львів, Апріорі, 2022, 600 с.
89. Торо Г.Д., Волден, або Життя в лісах. К.: Темпора, 2020. 432 с.
90. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. К.: Навчальна книга Богдан, 2021. 552 с.
91. Фромм Е. Мати або бути? Харків: книжковий клуб. «Клуб сімейного дозвілля», 2020. 304с.
92. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика справедливості. К.: Наш

Формат, 2020. 192 с.

93. Харарі Ювал Ной. Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства. К.: Book Chef, 2021. 544 с.

94. Цезар Гай Юлій. Нотатки про війну з галлами: з додатком Авла Гірція. Львів: Априорі, 2022. 248 с.

95. Цицерон Марк Тулій. Тускунанські бесіди. Про обов'язки. Львів: Априорі, 2021. 440 с.

96. Шапіро Бен. Смысл історії. Як розум і мораль зумовили велич Заходу. К.: Наш формат, 2022. 208 с.

97. Шарль Пепен. Філософія впевненості в собі. Електронна книжка. К.: Vivat. 192 с.

98. Юнгер Ернст. Війна як внутрішнє переживання. К.: Стилет і стилос, 2022. 136 с.

99. Юркевич Памфіл. Читання про виховання. Львів: Априорі, 2021. 220

с. 100. Descartes : Key Philosophical writings (2020) Worldworth Classics of World Literature. 432 p.

101. Great Works of Philosophy. (2019) Signet Classics 592 p.

102. Coughlin, S (2021) Cohesive Causes in Ancient Greek Philosophy and Medicine. In: Thumiger (Ed) , Holism in Ancient Medicine and its reception (pp. 237- 267)

103. Halapsis , A. V. (2020) Man and Logos: Heraclitus' secret. Antropological Measurement of Philosophical Research , 17, 119-130.

104. Bryan Magee (2019) The Story of Philosophy. Dorling Kindersley 240 p.

105. Marco Sgarbi (2022) Encyclopedia of Renaissance Philosophy Springer; 1st ed. 2022 edition 3634 p

106. Robert J. Dostal (2022) Gadamer's Hermeneutics: Between Phenomenology and Dialectic (Studies in Phenomenology and Existential Philosophy) Northwestern University Press. 304 p

107. Georg Wilhelm Friedrich Hegel (2019) The Essence of Hegel's Philosophy: Phenomenology of Mind, Philosophy of Mind, Aesthetics, The Criticism of Hegel's Work and Hegelianism by Schopenhauer & Nietzsche, Biography e-artnow 4848 p

108. Ursula Kroeber Le Guin (2019) Lao Tzu: Tao Te Ching: A Book about the Way and the Power of the Way Paperback – May 14, Shambhala; Reissue edition 136 p

109. Tom Jones (2021) George Berkeley: A Philosophical Life. Princeton University Press 648 p.

Internet resources

1. Стенфордська енциклопедія філософії. URL: <https://plato.stanford.edu/>

2. Сучасна філософія. URL: <http://philosophyreview.blogspot.com/>